OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

Řešení předluženosti nejchudších obyvatel

Mgr. Michala Baslová

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE
MPSV
OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST
PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Zadlužení v současné době u nás

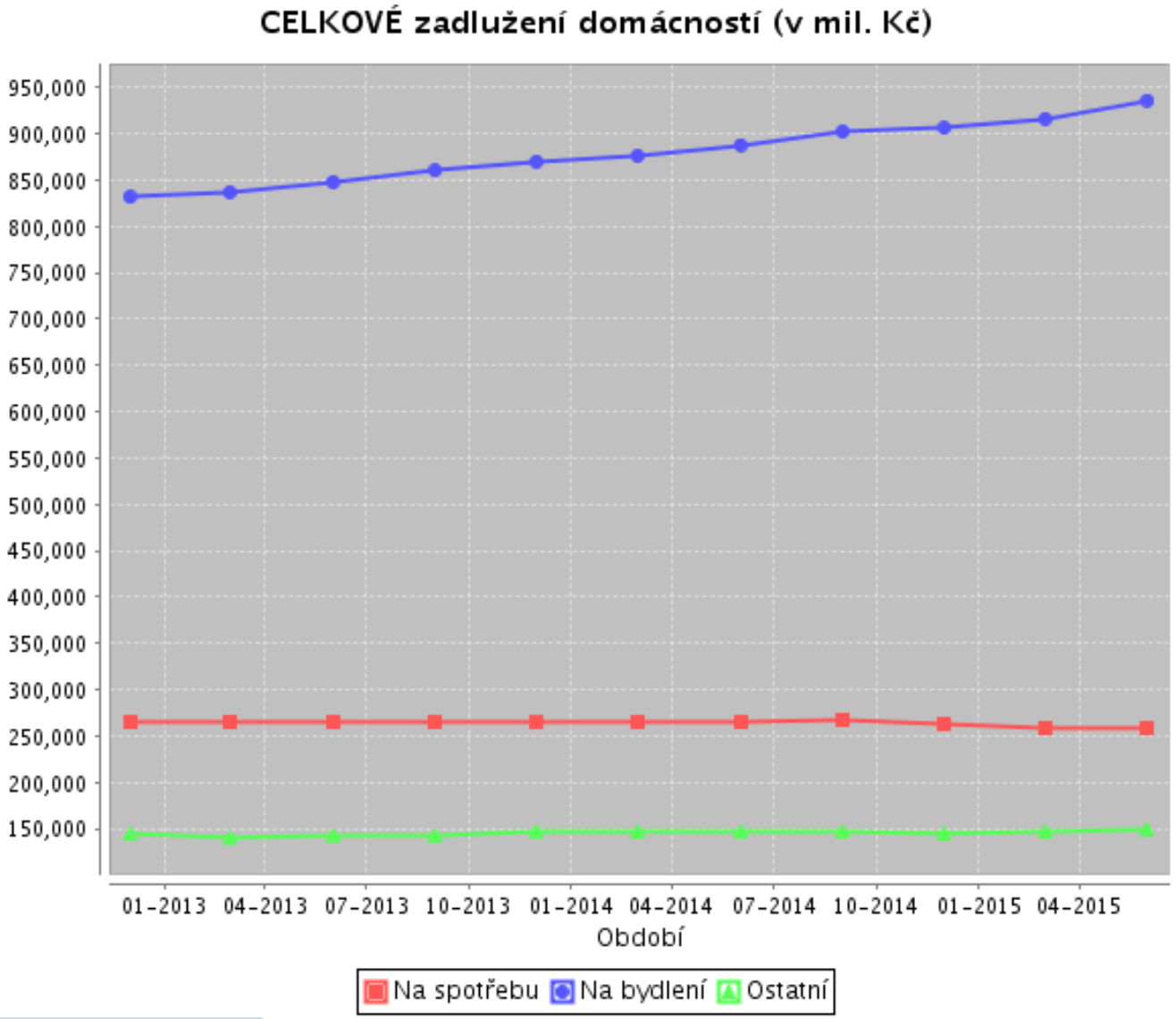

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Zadlužení v současné době u nás

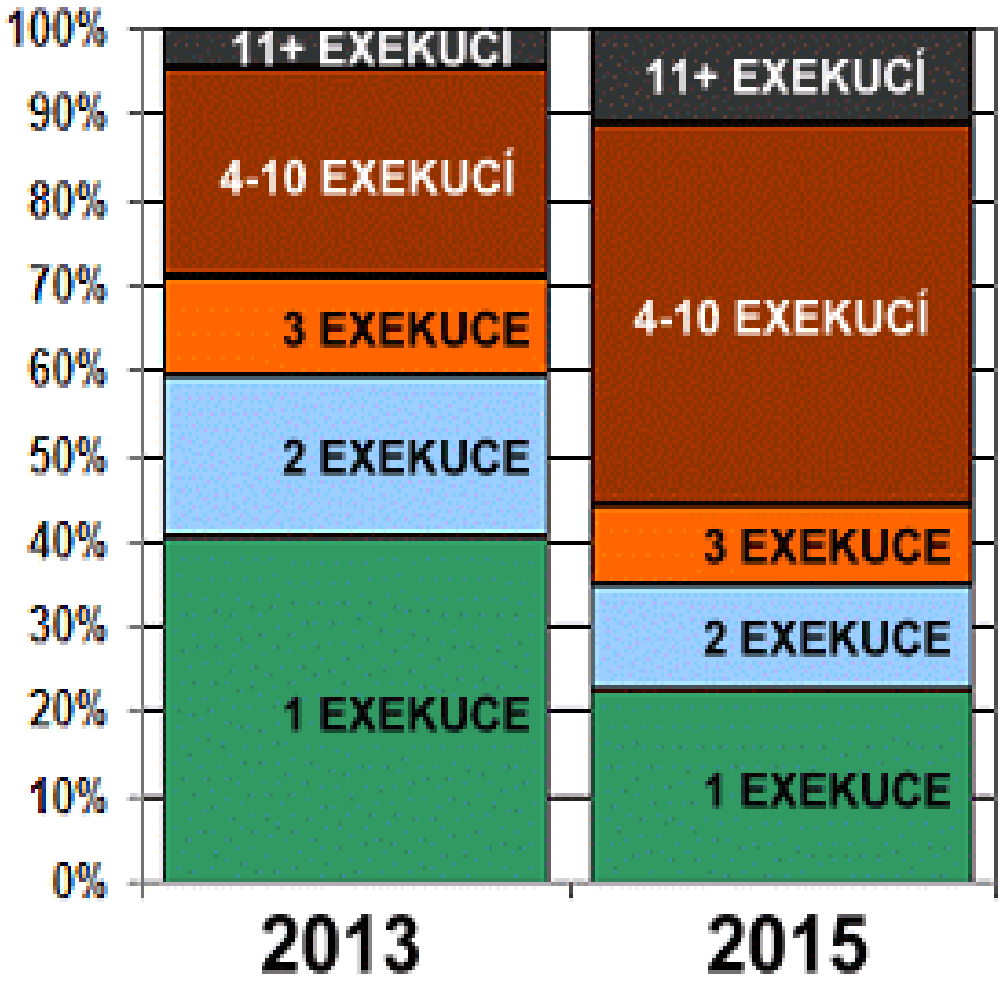

Vývoj počtu exekucí na osobu

	2013	2015
Exekucí celkem	3.318.146	4.068.061
Lidí v exekuci	1.001.289	909.346
Průměr exekucí	3.3	4,5

Z nových exekucí je **95,6** % zahájeno proti lidem, kteří již minimálně 1 exekuci mají.

© Člověk v tísni, o.p.s.

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Příčiny předlužení

Příčiny předlužení		
Individuální	**Tržní**	**Legislativní**
- nízká finanční gramotnost - špatná finanční disciplína - nízká schopnost obrany vlastních práv	- nedostatečná regulace trhu s půjčkami (predátorské praktiky) - netransparentnost finančních produktů	- nedostatečná vymahatelnost práva na nezávislý soud (existence rozhodčích nálezů, příp. notářských zápisů u spotřebitelských smluv)
Oblasti řešení		
Vzdělávání	**Monitoring, regulace, sankce**	**Změna legislativy**

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Dluhová vs. finanční gramotnost

- **vychází z pojetí finanční vs. dluhové gramotnosti:**
  - FG: *cena* produktu, finanční matematika
  - DG: *riziko* produktu, právní povědomí

- **odlišný přístup k dluhu jako takovému:**
  - stigmatizace dluhu (FG)
  - zadlužení vs. předlužení

$$\sum_{i=1}^{m} \frac{A_i}{(1+r)^{t_i}} = \sum_{j=1}^{n} \frac{B_j}{(1+r)^{s_j}}$$

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Cíle dluhové gramotnosti

- Znát **strategie** jednotlivých poskytovatelů úvěrů.

  → cílová skupina

- Znát jednotlivé **mechanismy**, kterými generují zisk

  → odměna, sankce, zajištění

- Umět se na základě těchto znalostí zadlužit **rozumně a zodpovědně**.
- Umět rozpoznat **nekalé praktiky**.
- **Umět se bránit**. Umět si **najít pomoc** v takové situaci.

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Trh s půjčkami

Vázaná živnost Zprostředkování a poskytování úvěrů

- dle MPO registrováno cca **50 000 subjektů**
- zprostředkovatelů pravděpodobně o řád více
- pouze **5 nebankovních společností** přitom poskytuje férový spotřebitelský úvěr (**ČLFA**)

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Strategie na trhu s půjčkami

- Cílová skupina: **bonitní klient**

- banka
- levný produkt, přísné podmínky

- Cílová skupina: **rizikový klient**

- nebankovní společnosti
- A) levný produkt, relativně přísnější podmínky
- B) drahý produkt, mírné podmínky, minimální sankce
- C) drahý produkt, přísné podmínky, vysoké sankce

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Strategie na trhu s půjčkami

a) Úrok (cena produktu)

b) Sankce, zajištění (rizikovost produktu)

- Zajištění pohledávky
  - zástava nemovitosti
  - blancosměnka
  - spoludlužník/ručitel
  - srážky ze mzdy
- Sankce
- Úroky z prodlení
- Zpoplatněné upomínky

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Kazuistika – půjčky seniorům

Paní
společ
v bytě
autem
paní H
Helen
dohod
naúčto
Zástup
kancel
pomoc
soudu
odmítl
původ

Jistina: 230 000,- Kč

Úrok: 267 311,18 Kč

Vedení účtu: 60 000,- Kč

Smluvní pokuta dle čl. 6.3. 30 %: 197 193,35 Kč

Poplatek dle čl.10.19. 20 % ze 230 000,- Kč = 46 000,- Kč

Pokuta dle čl. 8.4.: 50 000,- Kč

Pokuta dle čl. 8.5.: 50 000,- Kč

vé
vy
ji
se
ani
ela
ru,
yt.
tni
ala
v u
hu
za

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Kazuistika – půjčky seniorům

Paní Marii je více než 70 let. V době, kdy se potýkala se špatným zdravotním stavem a finančními problémy se dostala do kontaktu se zástupci úvěrové společnosti, kteří jí nabídli půjčku 150 000 Kč. V ten samý den, kdy jí půjčku nabídli a ona předběžně souhlasila, jí autem odvezli za notářkou, kde namísto smlouvy o půjčce rovnou sepsali notářský zápis. S paní Marií se domluvili na splátkách po 5 000 Kč. Ačkoliv paní Marie řádně splátky hradila, po roce se společnost ozvala s tím, že žádá zaplatit ihned částku 150 000 Kč spolu s naúčtovanými pokutami, jinak budou nuceni přistoupit k prodeji nemovitosti, kterou se paní Marie notářským zápisem zaručila.

- měsíční splátky 5 000 Kč ve skutečnosti splátkami úroku
- jistina splatná do 12 měsíců zvlášť

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Řešení?

- **pouze vzdělávání nemůže být mantrou pro řešení stávající situace**
  - **důvěra se trestá, důraz je kladen na sebeobranu, roste radikalizace společnosti**
- **je potřeba legislativních úprav**
  - **obrana práv spotřebitelů, zajištění práva na soudní proces**
- **na lokální úrovni pak alespoň podpora obrany dle stávajících možností, preventivní osvěta**

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Možnosti preventivního působení

- **zajistit informovanost občanů o aktuálních rizicích v lokálním kontextu**
  - **medializace nekalých praktik**
  - **vzdělávací semináře pro veřejnost**
- **zajistit dostupnost odborné pomoci**
- **monitoring služeb v dané oblasti, sdílení zkušeností**

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Řešení – oddlužení osob v úpadku?

- **podmínky pro oddlužení stanoveny zákonem, kdo je nesplňuje, nemá možnost oddlužení dosáhnout žádným jiným způsobem**

- **základní podmínkou je takový příjem, ze kterého je možné umořit během 5 let min. 30% všech svých závazků**

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Řešení – oddlužení osob v úpadku?

- **možnosti dlužníka, který nesplňuje podmínky pro oddlužení**

  A) Zadlužení „po právu“

  - **vyjednávání s věřiteli, umořování dluhů**
  - **z řady pohledávek jsou ale trvale udržitelné dluhy, které nelze řešit**

  B) Zadlužení „proti právu“

  - **obrana práv u soudu**

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Zadlužení a ztráta bydlení

- **předlužení domácího rozpočtu dříve či později vede k prodlení i s platbami spojenými s bydlením**

- **důsledky ztráty běžného bydlení se projevují rostoucím počtem lidí na ubytovnách, prakticky osob bez domova**

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Zadlužení a ztráta bydlení

- **primární zodpovědnost je na straně státu**
  - **legislativní regulace byznysu s dluhy, ochrana spotřebitelů**
- **důsledky nese ve výsledku stát**
  - **dávky SSP, HN**
  - **náklady na sociální služby**
  - **řešení kriminality jako důsledku předlužení**

- **konkrétní dopady se ale projevují na lokální úrovni, obce mohou zvážit rizika lokálních politik a zohlednit poznatky tak, aby situaci nezhoršovaly vlastními postupy**

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Přístup k dlužníkovi – aktivní vymáhání

- **včasná intervence sociálních služeb u dlužících nájemníků**
- **dostatečný prostor pro mimosoudní vymáhání**
  - **splátkový kalendář**
  - **odložení splátky**
- **pozastavení úroku z prodlení po dobu splácení dluhu**
- **odpuštění penále**
- **prodloužení nájemní smlouvy v případě doplacení dluhu**

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Návrat do běžného způsobu bydlení

- **osoby, které úspěšně projdou krizovými stupni bydlení, osoby, které procházejí procesem oddlužení, osoby, které aktivně řeší svoji dluhovou situaci, nemají snadný přístup k běžnému bydlení, jakmile o ně jednou přišli**

- **bariéry v přístupu k bytům**
  - **požadavek bezdlužnosti (obce)**
  - **požadavek kauce (obce i soukromí majitelé)**

→ koncepty sociálního bydlení

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Nástroje

- **základy dluhové gramotnosti (nekalé praktiky, možnosti obrany)**
- **základy dluhového poradenství (možnosti, způsob práce)**
- **oddlužení (zákonné podmínky, přínosy i rizika)**

- **analýza rizik spojených s předlužením a ztrátou bydlení na lokální úrovni (návrh – zdroje, práce s daty)**

- **tvorba bytové politiky obcí**
  - **možnosti obcí jako věřitelů**
  - **možnosti sociálního bydlení**

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz

Děkuji za pozornost!

Michala Baslová

Člověk v tísni, o.p.s. pobočka Plzeň

602 682 106

michala.baslova@clovekvtisni.cz

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MPSV OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST www.esfcr.cz